

Camus ve hayatın anlamı ile ilgili bir makale okurken, *hayata anlam vermenin* aslında sosyal bir oyun veya *fiil* olduğunu farkettim. İnsanın tek başına hayata anlam *vermesi*, ona anlam *uydurması* çok da kuvvetli bir *anlama* yol açmıyor. Bu sebeple insan, hayatının anlamını bulduğunda, bu anlamı sorgulamayı bırakıyor. *Hayatın anlamı yoktur* diyen nihilistler, kendileri için bu anlamın mümkün olmadığını, çünkü sosyallikten soyutlanmış bir anlamın imkansızlığını işaret ediyorlar.

Buradaki *sosyallik*, illa bir muhavere, insanlarla bir iletişim demek değil. Bunun yerine, diyelim insanlar için veya içinde yaşadığı dünya için, kabul edilebilir bir hayat, insanlara anlatılabilecek, üzerinde konuşulabilecek bir faaliyet denebilir. Birkaç kişi ile dahi olsa paylaşılamayacak kadar *derin* ve *öznel* olanın, hayata dair söyleyebileceği pek fazla bir şey yok.

Anlamın ortaya çıktığı tüm hallerde bir sosyal taraf var: Sanat dediğimizde bir takdir edilme arayışı, din dediğimizde ortak bir ritüeli takip etmek, bilimde insanlığın bilgi edinme geleneğini takip etmek lazım. Bunlarda bulunan anlam, aslında bu konuların içeriklerinden kaynaklanmıyor. *Hayatın anlamını Tanrı'da buldum* diyen aslında Tanrı fikrinde bunu bulmuş değil, ancak Tanrı fikrinin insanların üzerindeki yansıması ve onların davranışlarına olan etkisi, daha anlamlı bir hayata yol açıyor.

Bu nedenle olacak, soyut ve genel bir anlam arayışı akamete uğruyor, herkes için geçerli, *hayatın anlamı şudur* diyebileceğimiz bir yol yok, ancak bu *sosyal oyunlar* vasıtasıyla bulduğumuz anlam, gerçekten *hayatın anlamı* olabiliyor.